

I Maailmansota 1914-1918

Kuusankosken lukio/Parkkonen

MIKSI SOTA SYTTYI?

- LIITOT
- NATIONALISMI
  - Lehdistön voimakas nationalismi
- VANHAT KAUNAT (REVANSSIHENKI)
  - Saksa-Ranska 1870-71 sota
- KILPAILU
  - KILPAVARUSTELU (armeijan koko, laivasto)
  - TEOLLISTUMINEN (raaka-aineet)
  - imperialismi
- LYHYEN SODAN ODOTUS
- Sarajevon laukaukset sytyttivät liekin!

Sarajevon laukaukset 1914

Serbinationalisti Gavrilo Princip ampui Frans Ferdinandin Sarajevossa

EUROOPPA VUONNA 1914

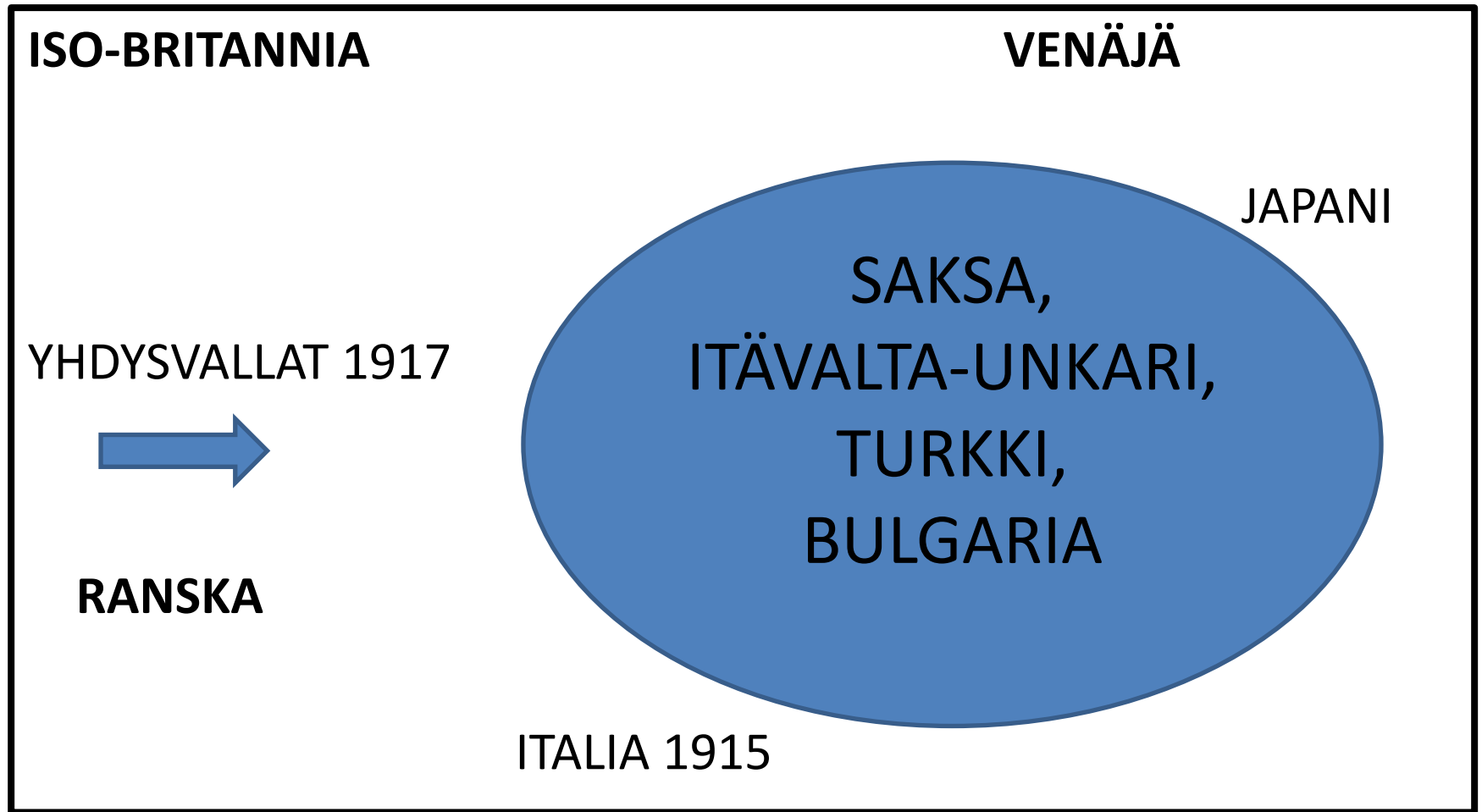
Legend:

- **Kolmiliitto 1882**
- **Valtioiden väliset liittosopimukset**
  - Ranska-Venäjä 1892
  - Ranska-Iso-Britannia 1904
  - Iso-Britannia-Venäjä 1907

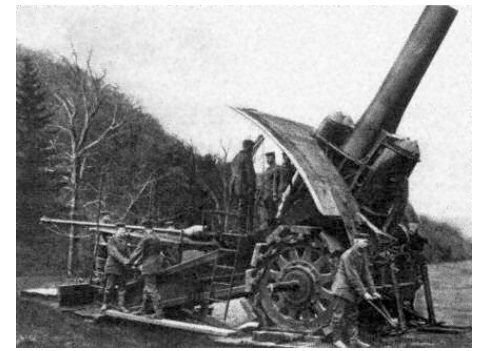
Geographical Labels:

- North:** Ruotsi (Stockholm), Norja (Kristiania), Venäjä (Pietari)
- Central:** Tanska (Kööpenhamina), Saksa (Berliini), Puola, Itävalta-Unkari (Wien)
- West:** Iso-Britannia (Lontoo), Alankomaat (Amsterdam), Belgia, Ranska (Pariisi)
- South:** Portugalili (Lissabon), Espanja (Madrid), Italia (Rooma), Sveitsi, Montenegro (Sarajevo), Albania, Serbia, Bulgaria, Romania, Kreikka (Ateena), Turkki (Konstantinopoli)

Keskusvallat – ympärysvallat

Länsirintama ja itärintama

- Länsirintamalla asemasota, näännityssota
  - Taktiikka hyökätä vihollisen vahvaa kohtaa vastaan, sitoa miehiä taisteluun.
- Itärintamalla rintamalinja liikkui.

länsirintaman suurtaistelut:
MARNE-JOEN TAISTELU 1914
SOMMEN TAISTELU 1916
VERDUNIN TAISTELU 1916

Sodan kulku

- 1. Saksa:** pelko kahden rintaman sodasta -> **von Schlieffenin suunnitelma**
  - Belgian kautta hyökkäys Ranskaan 1914
  - Länsirintama: näännyttävä asemasota
  - Ranskan kukistumisen jälkeen pikainen hyökkäys idässä
- Saksan hyökkäys **itärintamalla** Venäjää vastaan -> sota liikkuvaa
  - **Tannenberg** Saksa voitti
  - **Brest-Litovskin erillisrauha** maaliskuu 1918 (itärintaman sota päättyi)
- Italia ympärysvaltojen puolelle 1915
- 4. Länsirintaman** suuret taistelut: **asemasota**
  - **Marne-joki, Verdun, Somme.**
  - Saksalaisten sukellusvenesota
- 5. 1917** käännekohdat:
  - **Yhdysvallat ympärysvaltojen puolelle**
  - **Venäjän vallankumoukset**
- 6. Saksa romahtaa 1918**
  - **vallankumous (Weimarin tasavalta)**
  - **aselepo 11.11.1918**

Taktiikat ja aseistus:

- Länsirintama juoksuhaudat, itärintama liikkuva rintama.

Asetechnologia:

- konekiväärit, taistelukaasu, piikkilangat, kiväärit.
- panssarivaunut, lentokoneet
- Sukellusveneet

Maaston hyödyntäminen alkeellista

Sota oli totaalinen (koko yhteiskuntaa koskettava) ja teollinen -> ase- ja ammustuotanto teollisesti.

- Teollistettu tappaminen sai alkunsa konekiväärin myötä

Miksi Saksa hävisi ensimmäisen maailmansodan?

- Saksa ajautui kahden rintaman sotaan
- Asemasota oli kuluttavaa
- Sota pitkittyi
- Valtavat miestappiot
- Resurssikilpailu -> Saksan rajoittamaton sukellusvenesota Atlantilla -> USA liittyi sotaan ympärysvaltioiden puolelle.
- Yhdysvaltojen materiaallinen ylivoima ratkaisi sodan.
- Aselepo astui voimaan 11.11.1918 klo 11

Sodan seuraukset:

- Saksan sotasyllisyys -> revanssihenki (=halu saada menetykset takaisin)
  - Aluemenetykset
  - Siirtomaat pois
  - Sotakorvaukset
  - Rajoitukset asevoimiin
- Uudet valtiot:
  - Suomi, Viro, Latvia, Liettua, Puola, Neuvostoliitto, Tsekkoslovakia, Jugoslavia, Itävalta, Unkari, Irlanti
- Venäjän vallankumous -> Neuvostoliitto
- Keisarit kukistuivat: Saksa, Itävalta-Unkari, Venäjä, Turkki
- Kansainliitto
  - Turvaamaan maailmaan rauhaa, Wilsonin suunnitelman mukaan
  - Heikkoudet Yhdysvallat jäi pois (=isolationismi eli eristäytyminen)
  - KL edellytykset turvata rauhaa heikot -> ei rauhaan pakottamisen mekanismeja

s. 35 Kartta

Ensimmäinen maailmansota Euroopassa

I MS:n tappiot

Keskusvaltojen kaatuneet

- Saksa 1 800 000
  - Itävalta-Unkari 1 290 000
  - Osmanien valtakunta 325 000
  - Bulgaria 90 000
-
- Yhteensä 3 505 000

Ympärysvaltojen kaatuneet

- Venäjä 1 700 000
  - Ranska 1 384 000
  - Britannia 743 000
  - Italia 615 000
  - Romania 335 000
  - Kanada 60 000
  - Australia 59 000
  - Intia 49 000
  - Yhdysvallat 48 000
  - Serbia 45 000
  - Belgia 44 000
  - Uusi-Seelanti 16 000
  - Etelä-Afrikka 8 000
  - Portugali 7 000
  - Kreikka 5 000
  - Montenegro 3 000
-
- Yhteensä 5 121 000

EUROOPPA VUONNA 1919

- Ensimmäisen maailmansodan jälkeen itsenäistyneet valtiot
- Rajamuutokset ensimmäisen maailmansodan jälkeen

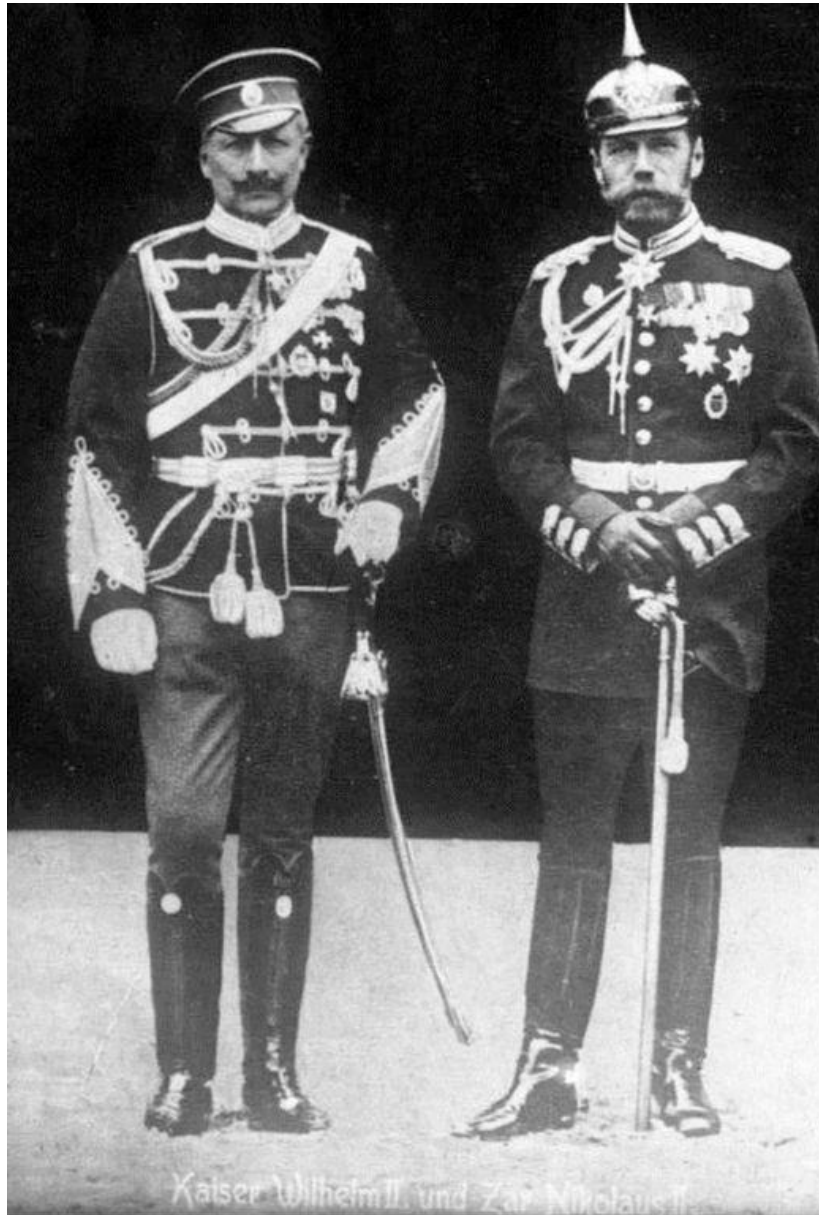

Heinäkuun kriisi alkoi Sarajevon murhan jälkeen:

- Kriisin taustalla oli Itävalta-Unkarin ja Serbian pitkään jatkunut vastakkainasettelu, jonka syynä olivat Serbian vaatimukset Itävalta-Unkarille kuuluneiden eteläisten slaavien asuttamien alueiden ”vapauttamisesta” ja yhdistämisestä Suur-Serbiaksi;
- 23. heinäkuuta Itävalta-Unkarin hallitus esitti Serbialle uhkavaatimuksen, jonka ehdot päätettiin laatia sellaisiksi, että Serbian olisi mahdotonta hyväksyä niitä, ja näin saataisiin tekosyy sodan julistamiselle.

Dominic Lieven:

- Ultimaatumista tuli Venäjän hallitukselle vakava haaste: maa ei ollut valmis sotaan eikä sitä halunnut;
- Venäjän valta joutui umpikujaan: yhtäältä se tajusi että sota on uhka valtion olemassaololle, mutta toisaalta taas heinäkuussa 1914 sellaiset tärkeät asiat kuten valtiovoiman patriotismi, itsekunnioitus, ylpeys, ja vielä enemmän: legitiimisyys kärsisivät korjaamattomasti, jos Venäjä antaisi periksi;
- Jos Venäjä antaisi Itävallan niellä Serbian, muut Balkanin maat menettäisivät toivon sen tuesta ja voisivat siirtyä keskusvaltojen suojaukseen. Venäjän liittolainen, Ranska, olisi voinut pettyä;
- Yleensä jokaisen suurvallan halu ja kyky puolustaa omia ja liittolastensa intressejä oli tyypillisiä silloisessa Euroopassa. Historiallisten prosessien logiikka veti Venäjän sodan syöveriin.

Valokuvassa Vilhelm II ja Nikolai II, jotka vaihtoivat sotaunivormujaan

- 29. heinäkuuta 1914 Nikolai II lähetti Saksan keisarille Vilhelm II:lle sähkeen, jossa hän pyysi vaikuttamaan Itävalta-Unkariin ja siirtämään konfliktin Haagin konferenssiin;
- Samana päivänä Saksan armeijassa peruutettiin kaikki lomat.
- 30. heinäkuuta Ranska aloitti osittaisen liikekannallepanon.
- 31. heinäkuuta Venäjällä julistettiin yleinen liikekannallepano. Saksa lähetti Venäjälle ultimaatumia: joko Venäjä lopettaa liikekannallepanon tai Saksa julistaa sille sota.

Itävaltalainen pilakuva "Serbian on kuoltava."

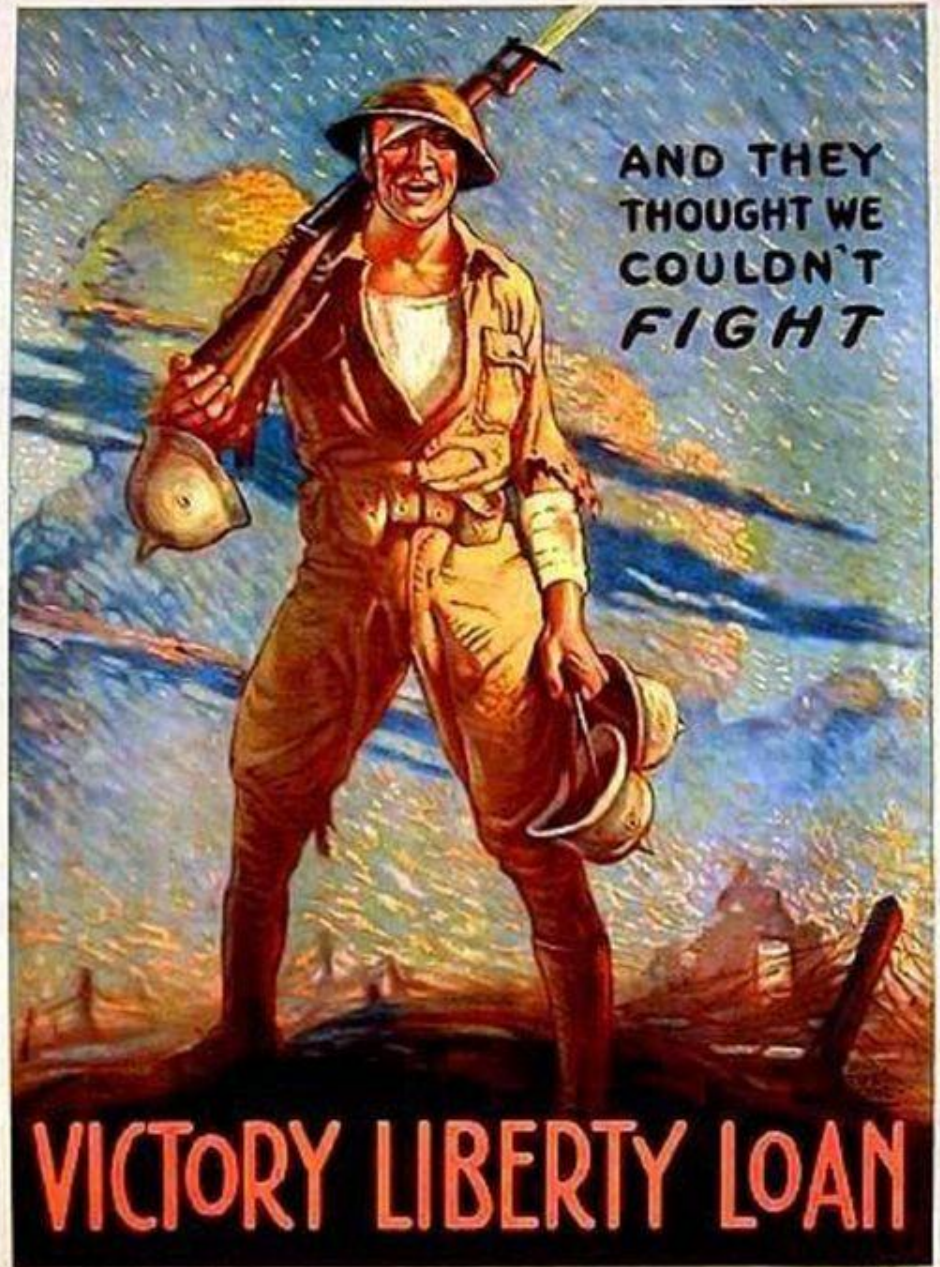
Saksan sodanjulistus

Saksalaiset sotilaat lähtevät rintamalle

Are **YOU** in this?

AND THEY
THOUGHT WE
COULDN'T
FIGHT

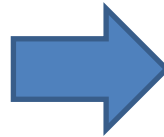
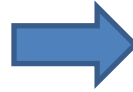
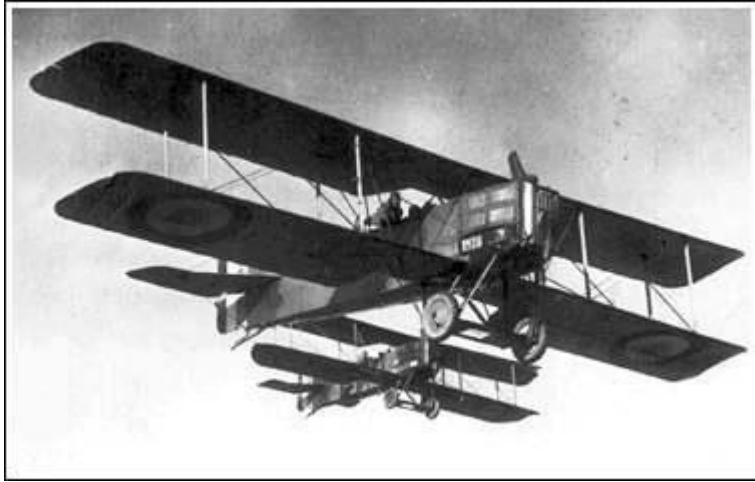
VICTORY LIBERTY LOAN

Zonnepeken taistelu Belgiassa ensimmäisen maailmansodan aikana. Kuva on yhdistetty useista otoksista.

KUVA: STATE LIBRARY OF NEW SOUTH WALES

- ENSIMMÄINEN maailmansota alkoi vuonna 1914 lähes salamasodan tyyppisesti.
- Suuret armeijat etenivät nopeasti, kauaskantoisin päämäärin.
- Länsirintamalla Ranskan vastahyökkäys kuitenkin pysäytti Saksan etenemisen ja armeijat kaivautuivat asemiinsa.
- Syntyi valtava juoksuhautojen verkosto, joka ylsi Englannin kanaalin rannalta aina Sveitsin rajalle saakka.

Moni vanhan koulukunnan sotilaallisista johtajista ei käsittänyt sodankäynnin uusia sääntöjä, vaan luotti edelleen hengen voiman ja ratsuväen ylivoimaan.

”Murretaan vihollinen tykistökeskityksellä, annetaan jalkaväen puhkaista vihollisen linja ja annetaan ratsuväen edetä vihollisen selustaan, kohti Berliiniä”, kuvitteli moni ranskalais- ja brittikenraali vielä siinäkin vaiheessa, kun syväälle porrastetut juoksuhautalinjat, konekivääriasemat ja piikkilanka-aidat tekivät jokaisesta hyökkäyksestä murhenäytelmän.

Panssarivaunuja oli pidetty suurena salaisuutena, ja ne olivatkin hirvittävä shokki saksalaisjoukoille. Meluavat, tykeillä ja konekivääreillä varustetut teräslinnakkeet ylittivät ei-kenenkään-maan, viis piittasivat puolustajien tulituksesta ja ylittivät juoksuhaudat, tulittaen kaikkialle ympärilleen. Kokonaiset saksalaisosastot antautuivat yksittäisille panssarivaunuille, ja monin paikoin puolustajat pakenivat aseensa heitettyään.

MARK I oli ahdas, meluisa ja epäluotettava. Ranskaan ehdittiin toimittaa 49 panssarivaunua, joista 32 saatiin hyökkäysasemiin. Panssareista 25 käynnistyi ja yhdeksän saavutti tai läpäisi saksalaisten puolustuslinjan.

Panssarivaunut vyöryivät taistelukentille ensimmäisessä maailmansodassa. KUVA: HENRY GUTTMANN

Tankista haluttiin ratkaisijaa tilanteeseen, jossa rintama oli juuttunut asemasodaksi. KUVA: HULTON ARCHIVE

Sotien välissä Saksassa kehitettiin salamasota-strategia, jossa panssareita käytettiin keskitetysti, tehokkaina panssarinyrkkeinä, joilla revittiin ammottavia aukkoja vihollislinjoihin.

Tankin piti olla iso, jotta se ei olisi juuttunut kuoppiin ja esteisiin. Kuvassa saksalaisia tankkeja. KUVA: GENERAL PHOTOGRAPHIC AGENCY

Да поднимется вся Россія
Съ желѣзомъ съ Крестомъ
въ Рукахъ, въ Сердцѣ.

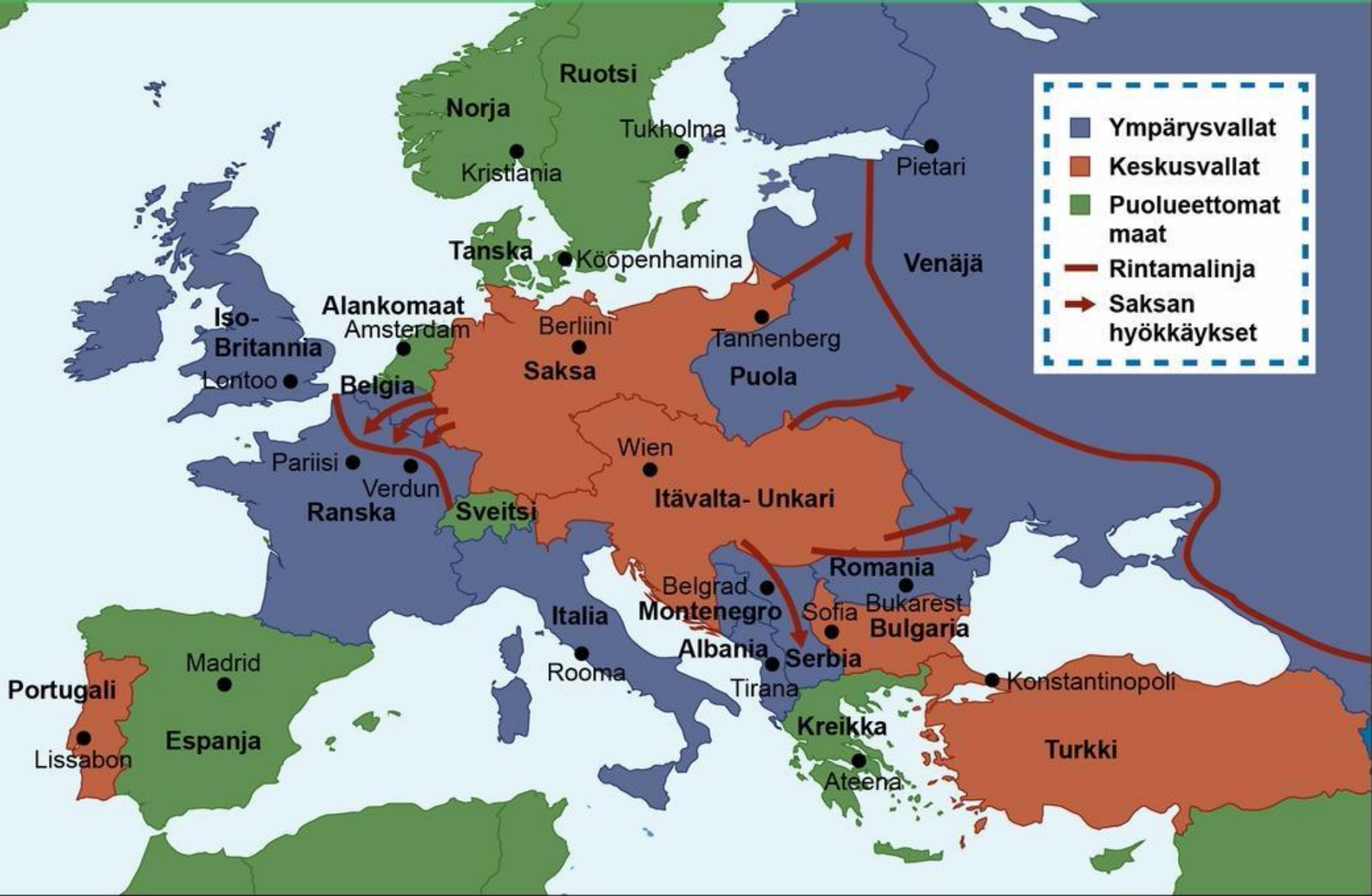

Juliste "Suuri Sota":
"Nouskoon koko Venäjä rauta
kädessä ja risti sydämässä"

Ensimmäisen maailmansodan aikainen juliste: "Kasakka ja saksalaiset".

EUROOPPA VUONNA 1918

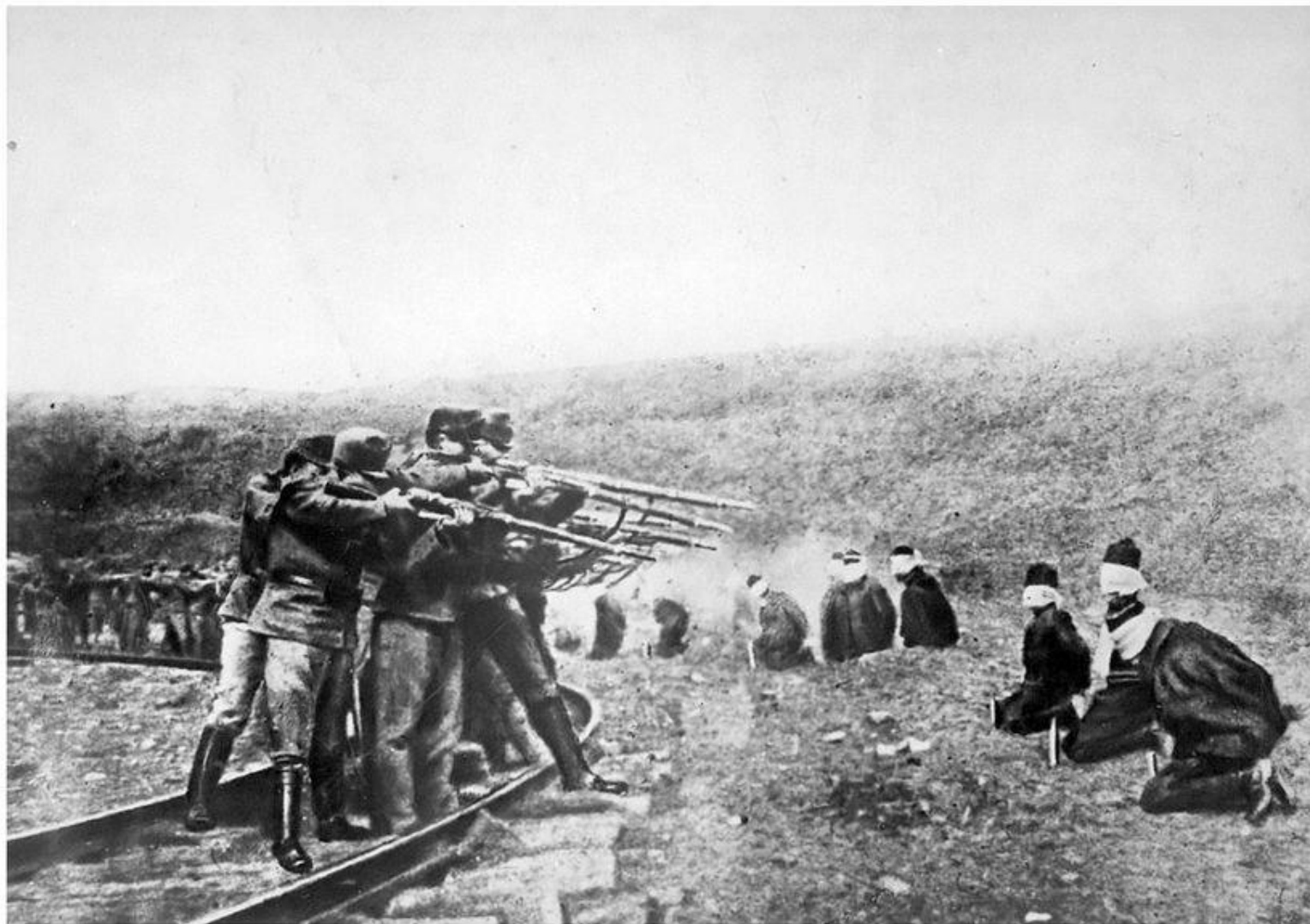
Venäläistä jalkaväkeä

Amerikkalainen sotilas vartioi Grandpré'n kylän (Ardennit) raunioita.
1917

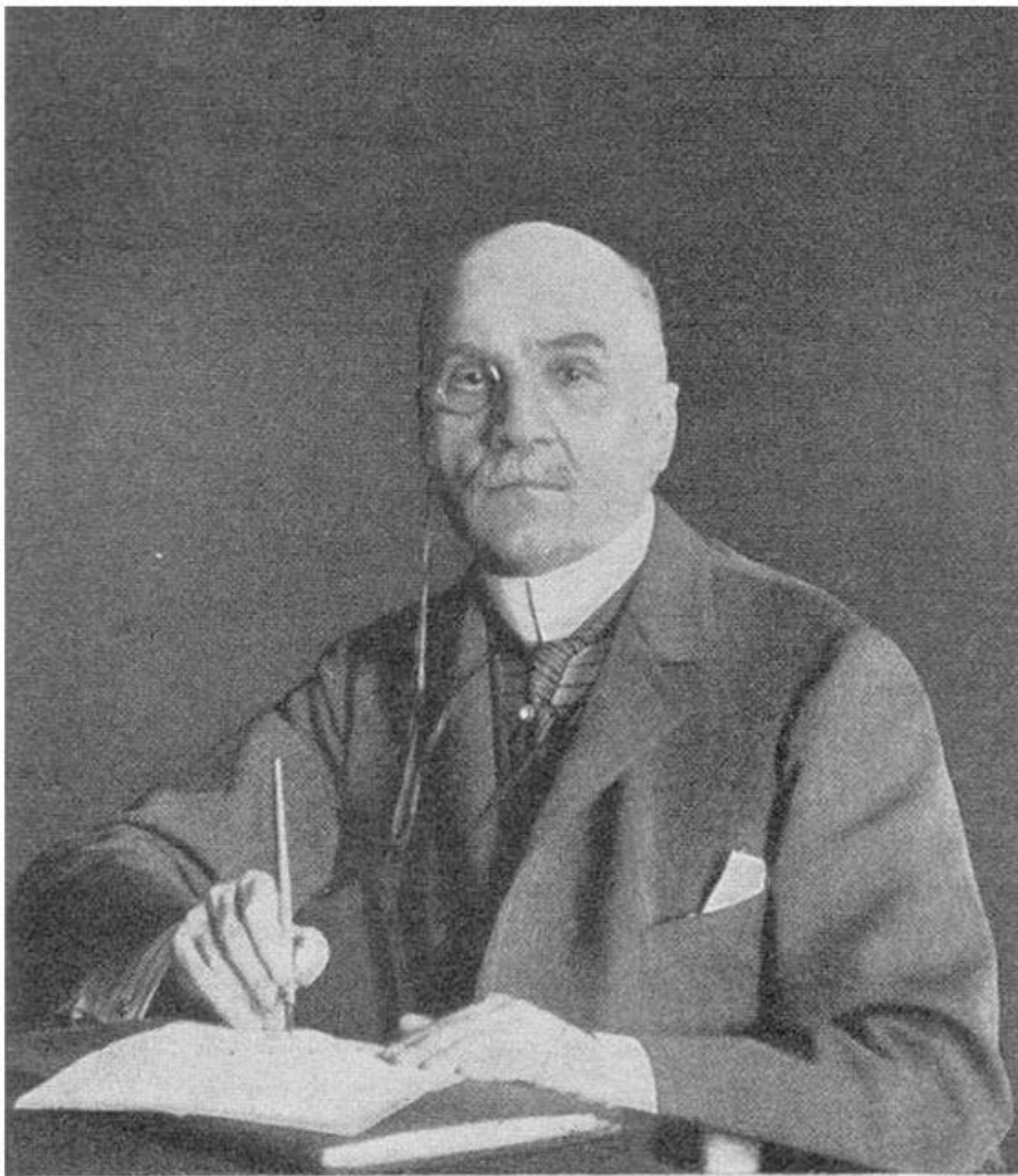

Itävalta-Unkarin sotajoukot teloittavat serbialaisia vankeja vuonna 1917. Serbia menetti noin 850 000 henkeä eli neljäsosan koko väestöstään.

Britannian 55. divisioonan sotilaat, jotka joutuivat kyynelkaasun kohteeksi Estairen taistelun aikana, 10. huhtikuuta 1918

Французскій посланикъ при Русскомъ Дворѣ,
МОРИСЪ ПАЛЕОЛОГЪ.

Ranskan suurlähettiläs
Venäjällä Georges Maurice
Paléologue kirjoitti vuoden

1917 alussa: ”Kaikkialla
vallitsee rauhattomuus ja
masennus; ihmiset
odottavat nöyrästi, mitä
kauheaa tapahtuu pian, ei
enää uskota voittoon...”

Pelloilla asuvia belgialaisia pakolaisia, 1914–1918

THE WEATHER
 Forecast for tomorrow
 Partly cloudy
 Temperature
 TEN PAGES

Entire World Rejoices in Downfall of Autocratic Militarism
THE DAILY TELEGRAM

TELEGRAPH CODE
 1918
 TEN PAGES

VOL. XXIX, NO. 118

LONG BEACH, CALIFORNIA, MONDAY AFTERNOON, NOVEMBER 11, 1918

PRICE 2 CENTS

WORLD WAR IS OVER

Beaten Germany Accepts Armistice Terms and Hostilities Cease on All Fronts
MONS TAKEN BY BRITISH AS NEWS REACHES ARMY | ALL CROWNED HEADS OF EMPIRE BUSY ABDICATING
Kaiser, Crown Prince and Hindenburg Seek Refuge in Holland

"IT'S OVER BOYS"

WAS WORD SENT ALONG LINES BY CYCLISTS

Gunners Stand Watch in Hand, Firing Shells into Skies Lines to the Last Moment

By Webb Miller
 WITH THE ANNOUNCEMENT MADE BY PRIME MINISTER LLOYD GEORGE that the armistice with Germany was signed at 5 a. m. today and that hostilities ceased at 11 a. m. on all fronts of Europe, the British army was taken by surprise. The news reached the front lines at 11 a. m. and the British soldiers were taken by surprise. They shouted, laughed and wept. The British soldiers were taken by surprise. They shouted, laughed and wept. The British soldiers were taken by surprise. They shouted, laughed and wept.

WHEN PEACE CAME

(By W. A. Rorer, Staff Writer in Washington)

LONDON, Nov. 11.—It is officially announced that the armistice with Germany was signed at 5 a. m. today and that hostilities ceased at 11 a. m. Prime Minister Lloyd George announced that the cessation of hostilities was effective at 11 a. m. on all fronts of Europe.

WASHINGTON, Nov. 11.—It was shortly before 3 o'clock this morning when President Wilson, roused from a deep slumber, walked to the door of his bedroom and received from a white house attendant, the official State department message that the great war had come to an end.

GERMANY IS BRANDED NOW AS BEATEN NATION

Hun Acknowledges Superiority of Allies — To America Goes Glory of Turning Tide of War

(By W. A. Rorer, Staff Writer in Washington)
 The German government today announced that it had accepted the armistice terms. The German government today announced that it had accepted the armistice terms. The German government today announced that it had accepted the armistice terms.

HOLLAND'S PROBLEM

How to Deal With Unwelcome Guests Who Arrive Heavily Armed

(By W. A. Rorer, Staff Writer in Washington)
 The Netherlands government today announced that it had accepted the armistice terms. The Netherlands government today announced that it had accepted the armistice terms.

ARMED IMPERIALISM COMPLETELY ENDED BY ACCEPTED ARMISTICE

President Wilson, in Address to Joint Congress, Outlines the Conditions Accepted by Germany Which Puts into Discard the Illicit Ambitions of Prussian Autocracy and Starts Peace Which Will Satisfy World Desires.

GIVE UP "DIVINE RIGHTS"

ALL ROYALTY OF GERMAN EMPIRE HUNT COVER
 Kaiser and Family Flees to Holland, While Others Seek Safety in Switzerland

(By W. A. Rorer, Staff Writer in Washington)
 The German Kaiser and his family fled to Holland. The German Kaiser and his family fled to Holland. The German Kaiser and his family fled to Holland.

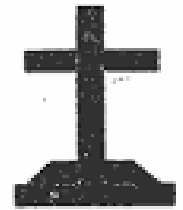
”Aukko sillassa”, USA ei liittynyt Kansainliittoon

THE GAP IN THE BRIDGE.

Espanjantauti 1918-1919

- Tappava pandemia: influenssa, johon liittyi kuume, nuha ja yskä
- Levisi Eurooppaan Espanjasta, mutta alkuperästä ei varmuutta, mahd. USA
- Maailmanlaajuisesti n. 30-100 miljoonaa kuollutta
- Suomessa tautiin kuoli 25 000 ihmistä

Murehtien ilmoitan, että
rakas vaimoni

Maria Rauhala

o. s. Kyrö,

sastuaan pikkutyttö ja
Espanjankuumeen mur-
tomana kuoli luottaen
Vapahtajaansa Iarissa
syntymäpäivänään 8 p:nä
helmikuuta 30 vuodeksi
vanhassa, kanssani muu-
televat pikku tyttö, van-
hemmat, 1 velli, 3 sisar-
ta sekä muut sukulaiset
ja tuttavat.

Samoin Espanjan kuu-
meeseen kuolivat poikani

Vilho,

1 p. helmikuuta 7 ikä-
vuodellaan ja poikani

Väinö,

11 p. helmikuuta 3 ikä-
vuodellaan, joita kanssani
pikku sisko, sukulaiset ja
tuttavat kaipaavat.

Richard Rauhala.

Ennenkuoli on tällä silmäl-
sydän valpui rintaani, Vil-
hoon kanssa Väinön kerr-
siskola luo on muuttanut.